

Νέα σειρά σεμιναρίων

Μεταξύ των ξένων αρχαιολογικών σχολών που είναι εγκαταστημένες και δρουν επιστημονικά στην Ελλάδα, η Αγγλική και η Αμερικανική έχουν ιδρύσει και ειδικά εργαστήρια έρευνας και εφαρμογών Αρχαιομετρίας για την επίλυση αρχαιολογικών προβλημάτων του τόπου. Πρόκειται για τα εργαστήρια Fitch (Αγγλική Σχολή) και Wiener (Αμερικανική Σχολή), τα οποία έχουν σημαντική συνεισφορά στην επιστημονική μελέτη αρχαιολογικών ζητημάτων επί πολλά έτη. Από τις αρχές του 2004 τα δύο εργαστήρια αποφάσισαν να συνδιοργανώσουν μια νέα σειρά σεμιναρίων στο θεματικό πεδίο «Science-based Archaeology», με σκοπό να ενθαρρύνουν την ανταλλαγή επιστημονικών απόψεων μεταξύ ερευνητών και να ενδυναμώσουν τη διασύνδεση μεταξύ επιστημόνων και ιδρυμάτων στην Ελλάδα και το εξωτερικό, που ασχολούνται με τον κλάδο. Ακόμη, στόχος των εργασιών είναι η συσχέτιση προσεγγίσεων, μεθόδων και τεχνικών από την Αρχαιολογία και τις Θετικές Επιστήμες για τη διερεύνηση σύνθετων ερωτημάτων τα οποία απαιτούν διεπιστημονικές μελέτες. Στη σειρά των σεμιναρίων παρουσιάστηκαν ήδη τα πρώτα θέματα που αναπτύχθηκαν από προσκεκλημένους ερευνητές ως εξής:

18 Φεβρουαρίου: «Physicochemical characterization of Archaeological Ceramics: From theory to practise», από τον δρ Β. Κυλίκουλου, Εργαστήριο Αρχαιομετρίας του ΕΚΕΦΕ «Δημόκριτος».

17 Μαρτίου: «The Use of Micromorphology in the Study of Site Formation», από τον δρ Π. Καρακάνα, Εφορεία Παλαιoανθρoπολογίας και Σημαιολογίας.

27 Απριλίου: «A Rough Guide to GIS and Mediterranean Archaeology» από τους δρες Α. Bevan και J. Conolly, Institute of Archaeology, University College of London.

Τα σεμινάρια (στην αγγλική) γίνονται απογευματινές ώρες στο Εργαστήριο Fitch (Σουηδίας 52, Αθήνα) και απευθύνονται, βεβαίως, και σε ειδικούς ενδιαφερομένους, πέραν των ερευνητών. Πληροφορίες: δρ Ε. Κυριαζή, Δ/ντρια Εργαστηρίου Fitch, τηλ. 210-7217482 και δρ Σ. Fox, Δ/ντρια Εργαστηρίου Wiener, τηλ. 210-729281.

Υποτροφίες για διδακτορικές διατριβές

Το τμήμα μελετών Probability and Statistics του Πανεπιστημίου του Sheffield (UK) πρόκειται να επιδοτήσει πλήρως προσανατολισμένη έρευνα δύο νέων πτυχιούχων για παλαιοπεριβαλλοντικές και στατιστικές μελέτες, με σκοπό να καταλήξουν σε διδακτορικές διατριβές. Τη μία από τις δύο υποτροφίες μπορούν να διεκδικήσουν υποψήφιοι προσεχόμενοι απ' όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ η δεύτερη απευθύνεται αποκλειστικά σε βρετανούς φοιτητές. Οι υποτροφίες θα ξεκινήσουν με το νέο ακαδημαϊκό έτος, από τον Οκτώβριο του 2004, και το ύψος των «τροφείων» είναι 10.500-12.500 αγγλικές λίρες το χρόνο. Σύμφωνα με την προκήρυξη, οι υποψήφιοι που θα προτιμηθούν πρέπει να είναι κάτοχοι MSc, ωστόσο δεν αποκλείονται και άλλοι πτυχιούχοι με σχετική μεταπτυχιακή εκπαίδευση. Το πανεπιστήμιο προβλέπεται να προσφέρει μεταπτυχιακή εκ-

παίδευση προσαρμοσμένη τόσο στις ανάγκες των υποψηφίων που θα επιλεγούν όσο και στα τρέχοντα προγράμματα αρχαιολογίας και παλαιοπεριβάλλοντος στα οποία αυτοί θα ενταχθούν. Πληροφορίες και αιτήσεις στην ιστοσελίδα www.shef.ac.uk/~pas/PhD/ ή στο e-mail c.e.buck@sheffield.ac.uk.

Νέα έκδοση για την Αρχαιολογία του Αιγαίου

Από τη σειρά «Aegean Archaeology» (Βαρσοβία) κυκλοφόρησε πρόσφατα ο 6ος τόμος με τα εξής κεφάλαια: K. Nowicki, «The End of the Neolithic in Crete» (σ. 7-72) H. Whittaker, «Minoan Board Games: The Function and Meaning of Stones with Depressions (so-called Kernoi) from Bronze Age Crete» (σ. 73-88) T.M. Brogan / R.A.K. Smith / J. S. Soles, «Mycenaean at Mochlos? Exploring Culture and Identity in the Late Minoan IB to IIIA1 Transition» (σ. 89-118).

Συνθετικές εργασίες που υπογράφονται τόσο από αρχαιολόγους όσο και από θετικούς επιστήμονες περιέχονται και σε προηγούμενους τόμους της ίδιας σειράς, π.χ.: Z. Stos-Gale / A. Sampson / E. Mangou, «Analyses of Metal Artefacts from the Early Helladic Cemetery of Manika on Euboa», στον τόμο 3 (1998), και S. Ferrence / C. P. Swan / P.P. Betancourt, «Pixe???», «Analysis of White Pigments on Pottery from Five Bronze Age Minoan Archaeological Sites», στον τόμο 5 (2002).

Η τιμή κάθε τόμου είναι 40 US\$. Πληροφορίες-παραγγελίες: Krzysztof Nowicki, c/o Polish Academy of Sciences, Al. Solidarnosci 105, PL 00-140 Warsaw, Poland ή στο e-mail erganos@hotmail.com.

Ευρωπαϊκό Συνέδριο Ανθρωπολογίας

Το 14ο Συνέδριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ανθρωπολογίας θα γίνει από 1 έως 5 Σεπτεμβρίου στην Κομοτηνή με πρόεδρο Οργανωτικής Επιτροπής τον Καθηγητή Ν. Ευροτήρη. Το συνέδριο γίνεται κάθε δύο χρόνια από την Ένωση, η οποία προωθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο τη μεταπτυχιακή διδασκαλία της Ανθρωπολογίας, οργανώνει ομάδες εργασίας και ενισχύει τη σχετική έρευνα. Η Ένωση έχει περίπου 800 μέλη από 30 ευρωπαϊκές και 5 τρίτες χώρες. Πληροφορίες: www.vub.ac.be/gst/eea/komotini/vub.info.pdf και www.vub.ac.be/gst/eea/komotini/Application.pdf.

Διεθνές Συνέδριο Αρχαιομεταλλουργίας στο Βρετανικό Μουσείο

Ο Paul Craddock, επικεφαλής χημικός του Βρετανικού Μουσείου στο Λονδίνο συμπληρώνει σχεδόν τέσσερις δεκαετίες έρευνας και δημογραφικής προσφοράς στον τομέα των αρχαίων μετάλλων και των τεχνικών της προϊστορικής και αρχαίας μεταλλουργίας. Ιδιαίτερα γνωστός στον κόσμο των

«αρχαιομετρώμεν» από τα βιβλία και τις δημοσιεύσεις του, αγαπητός αλλά και αυστηρός ο Paul έχει μια ξεχωριστή ερευνητική παρουσία σε θέματα της Μεσογείου, από την Ισπανία μέχρι το Ισραήλ. Το 2005, χρονιά που ο Dr. P. Craddock αποχωρεί τυπικά από την ενεργό υπηρεσία στο Μουσείο, οι συνεργάτες και φίλοι του διοργανώνουν ένα ξεχωριστό διεθνές συνέδριο αρχαιομετρώμεν για την τιμή του λαμπρού ερευνητή. Το συνέδριο με τίτλο «Metallurgy - a touchstone for cross-cultural interaction» θα πραγματοποιηθεί στο Βρετανικό Μουσείο από 28 έως 30.4.2005, με οργανωτική επιτροπή τους S. La Niece, I. Freestone, D. Hook, J. Lang και N. Meeks. Ερευνητές απ' όλο τον κόσμο καλούνται, σύμφωνα με την εγκύκλιο που κυκλοφόρησε, να συμμετάσχουν στο συνέδριο αυτό, στέλνοντας περιλήψη 200-400 λέξεων μέχρι τις 31 Αυγούστου στην ηλεκτρονική διεύθυνση slaniece@thebritishmuseum.ac.uk.

Στο συνέδριο δεν θα γίνουν παράλληλες παρουσιάσεις, αλλά θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στις ανακοινώσεις εργασιών με posters. Αναμένεται, βεβαίως, έκδοση του ειδικού τόμου Πρακτικών με επιλεγμένες δημοσιεύσεις που θα έχουν αξιολογηθεί από επιτροπή κριτών.

Η πρόοδος στις απόλυτες χρονολογήσεις

Στη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας έχουν αυξηθεί εντυπωσιακά στις ευρωπαϊκές και σε άλλες χώρες τα εικάζα εργαστήρια και οι ερευνητικές ομάδες που κάνουν βασική αρχαιομετρική έρευνα για τις απόλυτες χρονολογήσεις. Οι προσπάθειες των ειδικών εστιάζονται σε τρεις, κυρίως, τομείς: α) στον περιορισμό του ολικού σφάλματος των τεχνικών που ήδη υπάρχουν β) στην ανάπτυξη μεγάλων βάσεων δεδομένων και κωδικοποιημένων εργαστηριακών διαδικασιών («πρωτοκόλλων») που να είναι ευρείας αποδοχής και να εξασφαλίζουν συγκριτικά αποτελέσματα και γ) στη λεπτομερή διερεύνηση φυσικοχημικών ιδιοτήτων νέων, υποψηφίων για χρονολόγηση υλικών, τα οποία μέχρι πριν από 2-3 χρόνια δεν ήταν χρονολογήσιμα ή οι ερευνητές τα θεωρούσαν προβληματικά για αξιόπιστες χρονολογήσεις. Μεγάλο μέρος της σχετικής έρευνας έχει στραφεί προς τις «νέες» τεχνικές της οπτικής φωταυξίας, OSL (με τις παραλλαγές της γνωστές σαν BLSL και IRSL), αλλά και της «κλασικής» θερμωφωταυξίας, TL, επειδή με αυτές έχουν αρχίσει να χρονολογούνται με αξιοπιστία υλικά που έχουν σχέση με τις αλληλεπιδράσεις ανθρώπου και φυσικού περιβάλλοντος και με τα παραπροϊόντα των πρώιμων τεχνολογικών δραστηριοτήτων του από τους νεολιθικούς χρόνους και εντεύθεν. Στην κατηγορία των χρονολογισμών ή άμεσα υποσχόμενων χρονολόγηση υλικών ανήκουν τα λεπτοφυή αργιλοπυριτικά ποτάμια ιζήματα, οι «αιολικοί» σχηματισμοί (θίνες, «πύρινα») τα εσωτερικά τοιχώματα καμίνων που σχετίζονται με πυρο-τεχνολογικές δραστηριότητες και οι μεταλλουργικές σκωρίες, οι τελευταίες μάλιστα ύστερα από 20 περίπου χρόνια που πέρασαν αφότου αναλήφθηκαν οι πρώτες, προβληματικές -τότε- προσπάθειες. Οι έρευνες, ωστόσο, είναι ιδιαίτερα δαπανηρές σε χρόνο και σε χρήμα. Η τεχνική του άνθρακα-14 εξακολουθεί, βεβαίως, να είναι η πε-

ρισσότερο αξιόπιστη και ακριβής χρονολογική μέθοδος, γι' αυτό και βρίσκεται ευρεία εφαρμογή σε όσες περιπτώσεις είναι διαθέσιμα εξαθρακωμένα υλικά. Ιδιαίτερα ενθαρρυντικό στοιχείο για τη χώρα μας είναι το γεγονός ότι οι ελληνικές ερευνητικές ομάδες, παρά την έλλειψη χρηματοδότησεων από κρατικούς πόρους, βρίσκονται στην πρωτοπορία διεθνώς, αυτών των πολύ αξιολογών προσπάθειών, όπως διαπιστώνεται από τις σχετικές δημοσιεύσεις και παρουσιάσεις εργασιών σε διεθνείς επιστημονικές συναντήσεις. Έτσι, η νέα σειρά υλικών που χρονολογούνται σήμερα, προσφέρει πολύ αυξημένες δυνατότητες, σε σχέση με ό,τι ίσχυε μόλις λίγα χρόνια πριν, για να γνωρίσουμε καλύτερα τις αρχές και την εξέλιξη της πολιτιστικής κληρονομιάς μας, κι ακόμη να αποκομίσουμε πολύτιμες πληροφορίες περισσότερο άμεσα ενδιαφέροντος, όπως η περιοδικότητα των κλιματικών μεταβολών, η σεισμική επικινδυνότητα και, έμμεσα, η ανάπτυξη του τόπου.

Archaometry 2004

Το φετινό Διεθνές Συμπόσιο Αρχαιομετρίας πραγματοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία στη Σαραγόσα (Ισπανία) από 3 έως 7 Μαΐου 2004. Παρά το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια πολλά «θεματικά» σχετικά συνέδρια προσελκύουν το ενδιαφέρον των ερευνητών, η συνάντηση αυτή διατηρεί την αίγλη της και συγκεντρώνει πολλές εργασίες που αφορούν στα περισσότερα επί μέρους αντικείμενα του κλάδου (αρχαία υλικά, χρονολογήσεις, μελέτες προέλευσης, παλαιοπεριβάλλοντος κ.ά.). Η ελληνική παρουσία υπήρξε και πάλι εντυπωσιακή με περισσότερες από 20 ανακοινώσεις για διάφορα αρχαιολογικά και άλλα θέματα. Σημαντική ήταν η παρουσία νέων ερευνητών που εμφανίζονται για πρώτη φορά στο χώρο. Οι περιλήψεις των ομιλιών και των ανακοινώσεων σε posters είναι διαθέσιμες για κάθε ενδιαφερόμενο στην ιστοσελίδα: <http://161.116.85.21/mainpage/index.htm>.

EAA 2004

Το ετήσιο Συνέδριο της Ένωσης Ευρωπαίων Αρχαιολόγων (European Association of Archaeologists, EAA) θα γίνει φέτος στη Λιόν (Γαλλία) από 6 έως 12 Σεπτεμβρίου 2004, με συμμετοχή, όπως αναμένεται, πολλών εκατομμυρίων αρχαιολόγων από την Ευρώπη και από τρίτες χώρες. Το κόστος εγγραφής στο Συνέδριο έχει οριστεί στα 75 € για τα μέλη της EAA και στα 145 € για τα μη μέλη. Σε πολλές από τις θεματικές συνεδρίες αυτής της συνάντησης παρουσιάζονται και αρχαιομετρικοί ενδιαφέροντος ανακοινώσεις. Πληροφορίες: <http://www.e-a-a.org/memform.htm> ή στο e-mail: secretariatEAA@rhone.fr.